

"Arzın sahifesinde üç yüz binden ziyade envaı kudret ve kader kalemiyle, ahsen-i sûret üzere yazar." cümlesinde kastedilen kimlerdir? Eğer kastedilen bütün mahlûkat ise; insanın ahsen-i takvimde yaratılmasıyla nasıl bağdaştırabiliriz?

"Ahsen-i sûretle yazma ve yaratma" ifadesi, diğer canlılar için de kullanılabilir. İmam-ı Gazzalî Hazretlerinin **"Daire-i imkânda daha ahsen yoktur."** buyurması, bunun açık delilidir. Yani her varlık kendi mahiyetine göre en güzel şekilde yaratılmıştır.

Bu hakikatin misalleri saymakla bitmez. Sadece bir bir misalle iktifa edelim:

Tavuğun uçmaması, kuşlara göre bir noksanlık gibi görünür, ama tavuğun güzelliği uçmayışındadır. Uçsaydı o da bir başka cins kuş olurdu ve **"insanlara hizmet etme"** gibi üstün bir şereften mahrum kalırdı.

Her varlık en güzel şekilde yaratılmıştır. Çünkü her varlık esmâ-i hüsnanın nakışlarından, tecellilerinden meydana gelir. İlâhî isimlerin hepsi güzel olduğu gibi, onların aynaları olan mahlûklar da güzeldirler. **Ancak, bu güzeller içinde insanın ayrı bir yeri vardır.** O, Kur'an-ı Kerim'de **"ahsen-i takvim"** diye sözü edilen en ileri mertebede bir mahlûktur. Bütün İlâhî isimlere ve her ismin de âzamî mertebesine mazhardır. Kabiliyeti, istidatı çok geniş, çok yüksek ve çok derindir. Öyle ki Risalelerde **"İnsanın bir ferdi sair hayvanatın bir nev'i hükmündedir."** buyrulmuştur. Yani iki insan arasındaki fark iki tür arasındaki fark kadar olabilmektedir.